

Nr 30

Utlåtande i anledning av motioner angående trädgårdsnäringen.

I de likalydande vid 1968 års riksdag väckta motionerna I: 709 av herr *Kristiansson, Axel*, och fru *Nilsson* samt II: 915 av herr *Nilsson* i Lönsboda m. fl. har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla om erforderliga åtgärder i motionernas syfte.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna av *statens jordbruksnämnd, trädgårdsnäringsutredningen, Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk.*

Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. I föreliggande motioner framläggs förslag till åtgärder i syfte att förstärka de statliga insatserna till stöd för den svenska trädgårdsnäringen. Motionärerna framhåller den nära samhörigheten mellan jordbruket och trädgårdsnäringen och erinrar om att staten i flera avseenden tagit konsekvenserna härav och bl. a. förlagt den högre trädgårdsundervisningen till lantbrukshögskolan. Vidare administreras rationaliseringsverksamheten på trädgårdsnäringsens område av lantbruksstyrelsen. Även om nämnda insatser är synnerligen betydelsefulla för den expanderande trädgårdsodlingen i vårt land föreligger dock enligt motionärernas mening önskemål om utbyggd verksamhet för trädgårdsnäringsens del inom vissa statliga organ, bl. a. statens jordbruksnämnd, där det f. n. saknas speciell organisation för bevakning av trädgårdsärenden. Med hänsyn till förhållandena på importmarknaden i fråga om trädgårdsprodukter men även med tanke på de problem som hänger samman med en framtida svensk anknytning till EEC-marknaden föreslår motionärerna dels en förstärkning av jordbruksnämndens personella resurser, dels en intensifierad övervakning från nämndens sida av importutvecklingen i fråga om trädgårdsprodukter.

Statens jordbruksnämnd säger sig i yttrande över motionerna vara väl medveten om betydelsen i olika avseenden av den marknadsreglering på frukt- och grönsaksområdet inom EEC som i sina huvudsakliga delar väntas bli förverkligad den 1 juli i år. Inom nämnden pågår sedan flera år en fortlöpande kartläggning av det europeiska integrationsarbetet på jordbruksområdet och som ett led häri följs även utvecklingen inom trädgårdssektorn. Nämnden finner det naturligt, att dessa studier måste inten-

sifieras i den mån förhandlingar om en svensk anslutning till EEC skulle aktualiseras. Mot bakgrund av nämndens nuvarande uppgifter rörande trädgårdsprodukter bedömer nämnden personalbehovet på det hela taget vara tillgodosett. Skulle en svensk anknytning till EEC bli aktuell torde dock vissa mer eller mindre genomgripande förändringar behöva förberedas resp. vidtas på de legislativa, administrativa och personella områdena, bl. a. inom jordbruksnämnden. Nämnden framhåller emellertid att detta gäller generellt över hela jordbruksområdet och inte exklusivt beträffande trädgårdsprodukter. I fråga om jordbruksnämndens möjligheter att följa importutvecklingen av vissa trädgårdsprodukter framhåller nämnden att dessa visserligen är begränsade men efter förbättringar som successivt vidtagits dock tillräckliga, åtminstone så länge några allvarliga importstörningar ej uppstår. Med hänsyn till ifrågavarande handelsstruktur (konsignationsköp) skulle införandet av obligatoriska införseluppgifter enligt nämndens mening endast få begränsad betydelse. Då några akuta behov av skärpt importövervakning ej påvisats anser nämnden det ej heller motiverat att i dagens läge vidta några ytterligare åtgärder på området.

Såväl trädgårdsnäringsutredningen, Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund som Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF) framhåller angelägenheten av att åtgärder vidtas så att arbetet med att löpande följa importutvecklingen samt förhållandena inom EEC m. m. i fråga om trädgårdsprodukter kan effektivt fullföljas av berörda myndigheter. Trädgårdsnäringsutredningen framhåller därvid att det bör beaktas att det marknadsystem som av EEC fastställts för trädgårdsprodukter kan medföra betydande förskjutningar i den europeiska marknadsstrukturen och därmed påverka den internationella handeln med trädgårdsalster. Utredningen erinrar om att den s. k. jordbruksstatistikkommittén f. n. behandlar frågan om åtgärder för att man fortlöpande skall kunna följa utvecklingen inom jordbruket och även har att handlägga frågan om jordbruksnämndens organisation. Utredningen förutsätter att nämnda kommitté även kommer att behandla frågan om personalbehovet i samband med vissa uppgifter på trädgårdsområdet. Handelsträdgårdsmästareförbundet framhåller dock att personalförstärkning för trädgårdssektorn enligt förbundets uppfattning bör ske inom såväl lantbruksstyrelsen som jordbruksnämnden och föreslår därför att den centrala administrationen på trädgårdsområdet blir föremål för en mera vidsträckt och genomgripande översyn, t. ex. av trädgårdsnäringsutredningen. RLF, som i likhet med nyssnämnda remissinstanser framhåller vikten av ökade insatser i fråga om importövervakningen, framhåller i sammanhanget att det enligt riksförbundets mening inte är till fyllest att enbart följa utrikeshandeln med färska trädgårdsprodukter, då även en lågprisimport av djupfrysad eller konserverade trädgårdsprodukter allvarligt kan skada den svenska trädgårdsnärings.

Utskottet kan för sin del ansluta sig till den i motionerna och remissutlåtandena redovisade uppfattningen rörande vikten av att importutvecklingen i fråga om trädgårdsprodukter noga följes samt att de problem som är förbundna med anpassningen av den svenska trädgårdsnäringen till en eventuellt utvidgad europeisk marknad i god tid beaktas av Kungl. Maj:t och berörda myndigheter. Till frågan hur denna verksamhet närmare bör vara utformad eller var eventuellt erforderliga resursförstärkningar bör sättas in är emellertid utskottet f.n. ej berett att ta ställning. Som framgår av det föregående har emellertid den år 1967 tillsatta jordbruksstatistikkommittén bland sina uppgifter även att pröva statens jordbruksnämnds organisation. Därvid skall kommittén enligt sina direktiv bl. a. beakta behovet av samråd mellan jordbruksnämnden och lantbruksstyrelsen rörande beslut som påverkar prissättningen och rationaliseringen på jordbruksområdet. Som trädgårdsnäringsutredningen anfört kan förutsättas, att därvid även frågan om personalbehovet i samband med vissa uppgifter på trädgårdsområdet kommer upp till prövning. Under angivna förhållanden finner utskottet lämpligt, att nu föreliggande motioner och däröver avgivna remissutlåtanden överlämnas till jordbruksstatistikkommittén för att tas under övervägande i samband med fullföljandet av dess arbete. Utskottet utgår från att kommittén vid behandlingen av nu förevarande spörsmål samråder med bl.a. lantbruksstyrelsen för diskussion av de åtgärder som kan befinnas erforderliga för att åstadkomma en nödvändig samordning av de statliga insatserna på trädgårdsområdet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att motionerna I: 709 och II: 915 överlämnas till jordbruksstatistikkommittén för övervägande i enlighet med vad utskottet i det föregående anfört.

Stockholm den 14 maj 1968

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Lage Svedberg (s), Hedström (s), Carl Eskilsson (h), Skårman (fp)*, Hermansson (cp)*, Magnusson (s), Augustsson (s), Lundberg (h) och Karl-Erik Eriksson (fp);

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Arweson (s), Eliasson i Moholm (h), Johanson i Västervik (s), Jonasson (cp)*, Lundmark (s), Rimås (fp), Eskilsson i Likenäsa (s), Björk (s) och Åberg (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Yttranden över motionerna I: 709 och II: 915

Statens jordbruksnämnd (16.2.1968)

Jordbruksnämnden framhåller att nämndens möjligheter att följa importutvecklingen av i motionerna berörda produkter visserligen är begränsade men efter de förbättringar som successivt vidtagits dock tillräckliga, åtminstone så länge några allvarliga importstörningar icke uppstår. Med hänsyn till handelns struktur (konsignationsköp) skulle införandet av obligatoriska införseluppgifter endast få begränsad betydelse. Då några akuta behov av skärpt importövervakning icke påvisats anser nämnden det icke heller motiverat att i dagens läge vidta några ytterligare åtgärder på området, häri inbegripet en förstärkning av nämndens personal för detta ändamål.

Jordbruksnämnden anför i anslutning härtill bl. a.:

I motionerna berörs i huvudsak två frågor, dels förslag om »en utbyggd verksamhet för trädgårdsnäringens del» inom statens jordbruksnämnd och dels förslag om utökad övervakning inom nämnden av importutvecklingen avseende trädgårdsprodukter.

Beträffande förstnämnda spörsmål erinras bl. a. om att nämnden i motsats till lantbruksstyrelsen inte har någon speciell avdelning eller tjänsteman för trädgårdsärenden, vilket bedöms såsom synnerligen allvarligt, då den internationella handeln i hög grad anses komma att påverka den svenska trädgårdsnäringens framtida utveckling. Uppmärksamhet fästs vid det förhållandet att EEC-staterna har mycket omfattande regleringsåtgärder och att dessa kommer att beröra de svenska trädgårdsprodukterna, framför allt vid en eventuell EEC-anslutning.

Nämnden kan vitsorda, att någon specialist på trädgårdsodling icke finns knuten till nämnden. Något direkt behov härav har hittills icke heller bedömts föreligga. Nämnden har i sådana frågor rörande trädgårdsprodukter som faller inom nämndens verksamhetsområde — i huvudsak import- och exportärenden — vid behov kunnat inhämta synpunkter och upplysningar från lantbruksstyrelsen samt vederbörande producent- och importorganisationer. De tjänstemän inom nämndens utrikeshandelsbyrå som handlägger licensärenden har under årens lopp skaffat sig viss varukännedom även på detta område och erfarenheter i olika avseenden av handeln med dessa produkter. En av dessa befattninghavare har speciellt varit inriktad på importfrågor rörande bl. a. frukt och grönsaker och härvid verkat i intim kontakt med vederbörande branschorganisationer. Tilläggas kan, att på nämnda byrå även finns anställd en särskild expert på tullfrågor.

Nämnden är väl medveten om betydelsen i olika avseenden av den marknadsreglering på frukt- och grönsaksområdet inom EEC som i sina huvudsakliga delar väntas bli förverkligad den 1 juli 1968. Inom nämnden pågår sedan flera år tillbaka en fortlöpande kartläggning av det europeiska integrationsarbetet på jordbruksområdet och som ett led häri följs även utvecklingen inom trädgårdssektorn. Det är naturligt, att dessa studier

måste intensifieras i den mån förhandlingar om en svensk anslutning till EEC skulle aktualiseras.

Om personalbehovet mot bakgrund av nämndens nuvarande arbetsuppgifter rörande trädgårdsprodukter av nämnden bedöms på det hela taget vara tillgodosett är därmed givetvis icke sagt, att ökade personalbehov icke kan uppkomma för framtiden. Skulle sålunda en svensk anknytning till EEC aktualiseras, torde vissa mer eller mindre genomgripande förändringar behöva förberedas resp. vidtas på de legislativa, administrativa och personella områdena, bl. a. i jordbruksnämnden, i syfte att förverkliga det planerade samarbetet EEC—Sverige. Detta gäller emellertid generellt över hela jordbruksområdet och icke exklusivt beträffande trädgårdsprodukter.

I fråga om nämndens övervakning av importutvecklingen av vissa trädgårdsprodukter erinras i motionerna inledningsvis om Kungl. Maj:ts direktiv till nämnden i berörda avseende. Dessa direktiv som återfinns i Kungl. brev (Handelsdepartementet) den 15 september 1965 till kommerskollegium, statens jordbruksnämnd och generaltullstyrelsen angående ytterligare lättnader i importregleringen tillkom i samband med att nämnden bemyndigades att från och med den 1 oktober 1965 på vissa villkor medge införsel utan importlicens för vissa varor, bl. a. trädgårdsprodukter, även vid import från de s. k. öststaterna.¹ Föreskrifterna innebar, att nämnden med uppmärksamhet skulle följa importutvecklingen för de i kapitlet 6—8 i tulltaxan upptagna varuslagen och inom ramen för det givna bemyndigandet vidtaga de åtgärder som må anses påkallade för att den svenska trädgårdsnäringen icke skulle åsamkas väsentlig skada. Med hänsyn till omständigheterna har nämnden utgått från att föreskrifterna i fråga endast avser produkter som införs från de s. k. öststaterna, eftersom bemyndigande att medge licensfri införsel vid import från andra länder redan tidigare förelegat.

Nämnden har sedan dess med hjälp av tullstatistiken fortlöpande följt utvecklingen och kvartalsvis till bl. a. handels- och jordbruksdepartementen lämnat rapport om importen av ifrågavarande produkter från de s. k. öststaterna. I samband med avgivande av den första rapporten — i skrivelse till statsrådet och chefen för handelsdepartementet den 4 april 1966 — erinrade nämnden om att de tekniska möjligheterna att följa importutvecklingen på ifrågavarande område var mycket begränsade. Uppgifter om införseln kunde med anlitande av den månatliga tullstatistiken icke erhållas förrän tidigast ca 6 veckor efter det importen ägt rum. Då tullsiffrorna avsåg den sammanslagna importen under en månad, kunde någon analys av priser m. m. avseende enskilda leveranser icke heller genomföras. Författningsmässiga möjligheter saknades att ålägga importörer av sådana trädgårdsprodukter som var frilistade samma uppgiftsskyldighet vid införseln som gällde beträffande jordbruksreglerade varor, s. k. införseluppgift för jordbruksprodukter (enligt 4 § SFS 401/1962, numera 8 § SFS 524/1967). Vidare påpekades, att några kriterier eller någon allmän vägledning för bedömning av vilka inhemska priser som ev. borde »skyddas» mot import — i motsats till vad förhållandet var beträffande de

¹ De länder som avses är: Albanien, Bulgarien, Folkrepubliken Kina, Folkrepubliken Mongoliet, Nordkorea, Nordvietnam, Polen, Rumänien, Sovjetunionen, Tjeckoslovakien och Ungern.

centrala jordbruksprodukterna — icke fanns på trädgårdsområdet. Mot bakgrund härav kunde övervakningen av importutvecklingen endast bli tämligen schematisk och endast ske i efterhand. De begränsade resurserna på detta område inskränkte även möjligheterna till att snabbt och effektivt ingripa i syfte att neutralisera eventuella skadeverkningar för den svenska trädgårdsnäringsen.

Problemet om övervakning av importutvecklingen togs även upp i nämndens den 28 juni 1966 avgivna utlåtande till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet över trädgårdsutredningens promemoria angående den svenska trädgårdsnäringsens ställning med hänsyn till vissa internationella förhållanden. Promemorian och nämndens utlåtande är hemligstämplade jämlikt 3 § SFS 249: 1937.

Även i andra sammanhang har frågan om övervakning av importutvecklingen aktualiserats.

Då såsom ovan framhållits författningsmässiga möjligheter saknas att ålägga importörerna att avlämna särskild införseluppgift vid import av trädgårdsprodukter, har nämnden undersökt möjligheterna att få till stånd någon form av frivilligt åtagande på detta område. De överläggningar som i detta syfte ägt rum med representanter för importhandeln har emellertid icke givit positivt resultat. Från handelns sida har därvid bl. a. hävdats, att några fall av väsentlig skada för trädgårdsnäringsen såsom en följd av import hittills icke kunnat påvisas, varför en utökad kontrollapparat vore överflödig. Samtidigt har man emellertid förklarat sig villig att på förfrågan till jordbruksnämnden lämna allmänna upplysningar om marknadsläget, prisutvecklingen etc. Nämndens utrikeshandelsbyrå har även i praktiken vid behov utnyttjat denna informationskälla.

Nämnden har vidare under hand träffat överenskommelse med generaltullstyrelsen om att nämnden i vissa fall dagligen skall få del av de uppgifter om en varas inköps- och ursprungsland, kvantitet och värde, som importörer har att för statistiskt ändamål avlämna till tullverket i samband med förtullning. Med ledning av dessa uppgifter bör det bli möjligt för nämnden att vid behov få en relativt aktuell bild av importsituationen. Av administrativa skäl och med hänsyn till handelns struktur — importen är ofta uppdelad i en mängd delposter — är det dock icke avsikten att tillämpa systemet annat än temporärt och för enstaka produkter, t. ex. då misstanke uppkommit om att viss vara importeras i större kvantiteter och till anmärkningsvärt låga priser. Hittills har emellertid behov icke förelegat att aktualisera en tillämpning av detta system.

Nämnden vill vidare meddela, att den i syfte att få bättre informationer om marknadsutvecklingen sedan längre tid tillbaka införskaffar noteringsuppgifter från Trädgårdshallen i Hälsingborg, ekonomisk förening. Genom dessa uppgifter (högsta och lägsta priser, tillgång, osålda kvantiteter m. m.), som erhålles kontinuerligt, i förening med informationer från andra håll, t. ex. ledande branschföretag, kan utvecklingen på den svenska marknaden följas i stort.

I fråga om det i motionerna framförda förslaget om att nämnden skulle infordra skriftliga uppgifter om importens myckenhet och värde må — utöver vad som tidigare anförts om de åtgärder som redan vidtagits på detta område — följande synpunkter antecknas. Om importörerna författningsmässigt blev ålagda att avlämna införseluppgifter vid import av

trädgårdsprodukter av samma slag som nu gäller vid import av jordbruksreglerade varor, skulle givetvis vissa fördelar ur informations- och kontrollsynpunkt stå att vinna. Främst gäller, att man betydligt snabbare än nu skulle få vetskap om vilka kvantiteter som importerats. Det bör emellertid understrykas, att de uppgifter om värdet (inköpspriser) som lämnas i samband med importen erfarenhetsmässigt på detta område är mycket approximativa. Detta sammanhänger med handelns struktur och de köpvanor som utbildats för dessa produkter. Handeln äger sålunda i betydande utsträckning — dock i olika grad för olika varor — rum på konsignationsbasis, i vilket fall priset icke är känt vid införseln. Det värde som uppges vid införseln i varuanmälan är sålunda endast ungefärligt och kontrolleras i regel icke heller av vederbörande tullmyndighet. Tullarna på trädgårdsprodukter är viktullar, varför det främst är kvantiteten som har intresse i tullhänseende. — För jämförelse må nämnas, att de uppgifter om värdet som lämnas i samband med importen av jordbruksreglerade produkter teoretiskt sett bör vara mera adekvata, då handeln här i regel sker till fasta priser och icke på konsignationsbasis. Därtill kommer, att importörerna här är författningsmässigt skyldiga att styrka uppgifternas riktighet.

I fråga om behovet i övrigt av ytterligare åtgärder vill nämnden erinra om att statistiken över importen av trädgårdsprodukter från öststaterna visat, att denna visserligen ökat jämfört med tiden före frilistningen men att utvecklingen i och för sig icke behöver inge oro. Vad speciellt gäller frågan om dumpingimport kan nämnas, att vid några tillfällen alarmerande upplysningar ingått från producenthåll om att sådan import skulle föreligga. Det har emellertid efter utredning kunnat konstateras, att några särskilda åtgärder från myndigheternas sida icke varit påkallade. Antingen har uppgifterna om dumping visat sig vara förhastade eller byggda på missförstånd eller också har kriteriet om att väsentlig skada uppstått eller hotat att uppstå för trädgårdsnäringsen icke uppfyllts. Den nu skisserade utvecklingen utesluter givetvis icke möjligheten av att det i fortsättningen kan uppkomma fall av dumpingimport som motiverar särskilda åtgärder. Dessa måste då givetvis utformas i överensstämmelse med våra internationella åtaganden (enligt GATT och EFTA). Vad speciellt gäller importen från de s. k. öststaterna får då i första hand övervägas ett återkallande av frilistningen för berörda produkt. Enligt Kungl. Maj:ts tidigare refererade föreskrifter i samband med bemyndigandet att frilista skall nämligen behövliga motåtgärder vidtas »inom ramen för det givna bemyndigandet». Det förtjänar slutligen erinras om att ett fastställande av huruvida dumping föreligger och en bedömning av skadeverkningarna i sådant fall ofta är en ytterst vanskelig uppgift. Icke minst gäller detta på trädgårdsområdet, där — såsom nämnden tidigare påpekat — några normer icke heller finns angående vilket inhemskt pris som bör »skyddas». En annan faktor som komplicerar en bedömning på detta område är produkternas karaktär av »lättförstörbara varor» och härav föranlett behov av snabb aktion.

Trädgårdsnäringsutredningen (28.2.1968)

Utredningen, som erinrar om att en särskild utredning för närvarande pågår beträffande frågan om åtgärder för att fortlöpande kunna följa utvecklingen inom jordbruket och om jordbruksnämndens organisation, förutsätter att nämnda utredning även kommer att behandla frågan om personalbehovet i samband med vissa arbetsuppgifter på trädgårdsområdet. Utredningen anför därutöver:

I samband med att importen av trädgårdsalster från länder med centraliserad utrikeshandel frilistades fr. o. m. 1 oktober 1965 ålades jordbruksnämnden av Kungl. Maj:t att med uppmärksamhet följa importutvecklingen för de i kap. 6—8 tulltaxan upptagna varuslagen och inom ramen för det givna bemyndigandet vidta de åtgärder, som ansågs påkallade för att den svenska trädgårdsnärings inte skulle åsamkas väsentlig skada. Enligt vad utredningen erfarit har jordbruksnämnden verkställt detta uppdrag genom att med hjälp av tullstatistiken följa utvecklingen och kvarstallsvis till bl. a. handels- och jordbruksdepartementen lämna rapport om ifrågavarande införsel. Nämnden har vidare överenskommit med generaltullstyrelsen om att den i vissa fall dagligen kan få del av uppgifter, som importörerna lämnar till tullverket vid förtullning. Härtill kommer att jordbruksnämnden, enligt vad utredningen likaledes erfarit, dels kontinuerligt inhämtar vissa uppgifter från Trädgårdshallen i Hälsingborg genom vilka det är möjligt att snabbt följa vissa väsentliga drag i marknadsutvecklingen, dels vid behov införskaffar kompletterande uppgifter från ett antal företag i branschen.

Enligt utredningens uppfattning är det angeläget att importutvecklingen även framdeles följs av jordbruksnämnden. I detta sammanhang bör beaktas, att det marknadssystem, som av EEC fastställts för trädgårdsprodukter, kan medföra betydande förskjutningar i den europeiska marknadsstrukturen och därmed påverka den internationella handeln med trädgårdsalster. Mot bl. a. denna bakgrund är det enligt utredningens uppfattning angeläget, att man i Sverige kontinuerligt följer utvecklingen på den internationella marknaden för trädgårdsprodukter. Det är likaledes av vikt att man noga följer tillämpningen av EEC:s marknadsregler samt förändringarna i fråga om produktion och marknadsföring inom EEC. Utredningen konstaterar med tillfredsställelse det inom Svenska grönsaksfrämjandet och Svenska fruktfrämjandet pågående arbetet med kvalitetsbestämmelser, anpassade till de normer som fastställts av EEC. Enligt utredningens mening kan åtskilliga svårigheter för trädgårdsnäringsens del undvikas om man är väl förberedd när en anknytning till EEC-marknaden åter blir aktuell.

Arbetet med att följa importutvecklingen samt förhållandena inom EEC m. m. kan självfallet endast fullföljas effektivt om tillräckliga personella resurser härför står till vederbörande myndigheters förfogande. Enligt utredningens mening bör det närmast ankomma på dessa myndigheter att bedöma personalbehovet i samband med nämnda arbetsuppgifter samt ta ställning till de ändamålsenliga formerna för arbetet i fråga.

Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund (4.3.1968)

Förbundet framhåller, att arbetet med att följa såväl importutvecklingen av trädgårdsprodukter som förhållandena inom EEC och andra här berörda uppgifter självfallet endast kan fullföljas effektivt om tillräckliga personella resurser finns inom den myndighet, som skall handlägga dessa uppgifter. Förbundet erinrar i detta sammanhang om att 1960 års jordbruksutredning föreslog ett ökat samråd mellan lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden. Då enligt förbundets uppfattning personalförslärkning för trädgårdssektorn bör ske såväl inom lantbruksstyrelsen som jordbruksnämnden bör denna fråga skyndsamt utredas i ett sammanhang. Förbundet är medvetet om att jordbruksstatistikkommittén även har i uppdrag att göra en översyn av jordbruksnämndens organisation. Det finns dock enligt förbundets uppfattning inget som tyder på att utredningen har för avsikt att närmare penetrera trädgårdsnäringsens roll inom denna. Därtill kommer, att utredningen inte heller har direktiv att bedöma lantbruksstyrelsens personalbehov inom ifrågavarande område. Av denna anledning föreslår förbundet, att den centrala administrationen på trädgårdsområdet blir föremål för en mera vidsträckt och genomgripande översyn, t. ex. av trädgårdsnäringsutredningen.

Härutöver anför handelsträdgårdsmästareförbundet:

Ifrågavarande motioner behandlar problem, som är mycket väsentliga för den svenska trädgårdsnäringsmen som hittills enligt vår uppfattning i allt för ringa utsträckning beaktats. Vi har med tillfredsställelse noterat de åtgärder, som från statsmakternas sida vidtagits under 1960-talet för att förbättra trädgårdsnäringsens rationaliseringslån. En utbyggnad av den yrkesinriktade konsulentverksamheten har också skett och nya undervisningsformer har glädjande nog medfört en ökad elevtillströmning till våra trädgårdsskolor.

Hur värdefullt det än är med förbättrade rationaliseringslån, utbyggd konsulentverksamhet och trädgårdsundervisning, vill vi dock betona, att det väsentligaste är, att näringen får sådana ekonomiska betingelser, att dagens trädgårdsodlare kan förränta och återbetala ifrågavarande lån och att den ungdom, som utbildas till trädgårdsodlare verkligen får ekonomiska möjligheter att fortsätta sitt yrke. När det gäller det ekonomiska skyddet för näringen har de svenska trädgårdsodlarna en sämre ställning än yrkesbröderna utanför vårt lands gränser. Inom de nordiska länderna t. ex. har man inte bara tullskydd utan dessutom kompletterande importregleringssystem, som utgör det väsentligaste skyddet åt näringens utövare. Även i andra länder möter man en kombination av skyddsåtgärder för denna egna trädgårdsnäringsmen. Detta gäller även inom EEC-länderna, som har ett särskilt skyddssystem gentemot utomstående länder. För att undvika marknadsstörningar på grund av utbud från tredje länder till onormala priser fastställs nämligen varje år särskilda referenspriser. EEC-kommissionen skall enligt skyddssystemet regelbundet följa prisutvecklingen på representativa importmarknader för produkter införda

från tredje länder. En särskild utjämningsavgift skall uttas, om införselpriset från tredje länder ligger under referenspriset.

Sveriges Handelsträdgårdsmästareförbund finner det uppenbart, att åtgärder inom EEC, vidtagna för att skydda den egna marknaden, kommer att leda till svårigheter för utomstående länder. Stänger EEC import från tredje länder, måste berörda kvantiteter söka avlastning på annat håll. De svårigheter som då uppstår kommer att bli störst för de länder, som i likhet med Sverige saknar möjligheter att vidtaga åtgärder vid lågprisimport, då det givetvis blir dessa, som i första hand blir utsatta för över-skotts försäljningar. Inom andra länder är skyddssystemen som regel så avpassade, att de inte släpper in överskottspartier till onormalt låga priser under den egna trädgårdsnäringsens produktionssäsong. Till Sverige kan däremot alla trädgårdsproducerande länder med lätthet exportera trädgårdsprodukter. Det medför, att Sverige ibland får motta stora importmängder, samtidigt som de flesta länder i Europa stänger sina gränser eller också på annat sätt skyddar sig för import till onormalt låga priser. Denna utveckling är synnerligen allvarlig, inte minst för sådana företag, som åtagit sig betydande ekonomiska förpliktelser för att finansiera en rationalisering av driften och som under normala förhållanden är internationellt konkurrenskraftiga.

Det svenska gränsskyddets bristfälligheter i internationellt perspektiv framträder än tydligare, om man ser till produktionsutvecklingen inom den europeiska trädgårdsodlingen. Det främsta intresset tilldrar sig härvidlag vissa öststater såsom Polen, Ungern och Bulgarien. Särskilt i sistnämnda land har en enorm, statligt dirigerad utbyggnad av växthusarealerna skett under de sista åren både för grönsaks- och blomsterodling. Den totala målsättningen lär vara en utbyggnad av landets växthusareal till 10 000 ha inom en 10-årsperiod, d. v. s. mer än Hollands nuvarande areal under glas. Produktionen i Bulgarien är nästan helt inriktad på export.

I samband med att trädgårdsprodukter med undantag av äpplen och päron frilistades från och med den 1 oktober 1965 även vid import från öststaterna, ålades jordbruksnämnden av Kungl. Maj:t att med uppmärksamhet följa importutvecklingen för de i kap 6—8 i tulltaxan upptagna varuslagen och inom ramen för det givna bemyndigandet vidta de åtgärder, som anses påkallade för att den svenska trädgårdsnäringsen icke skall åsamkas väsentlig skada.

Jordbruksnämnden synes hittills i huvudsak ha sökt lösa denna övervakning av importutvecklingen genom att i efterhand sammanställa utgiven statistik. Denna är dock inte tillgänglig förrän ca 6 veckor efter det att importen ägt rum. Det torde vara uppenbart för alla, att en sådan schematisk och i efterhand verkställd övervakning av importutvecklingen inte kan vara tillfyllest inom en sektor, som i hög grad inrymmer säsongmässiga och lättförstörbara färskvaror. Detta har också påtalats av Sveriges Handelsträdgårdsmästareförbund. I ett muntligt svar på vår framställning har det uppgivits, att jordbruksnämnden i framtiden rent temporärt och för enstaka produkter skulle få ta del av dagliga uppgifter inom generaltullstyrelsen om en viss varas inköps- och ursprungsland, kvantitet och värde. Det skulle dock endast ske då misstanke uppkommit om, att en viss vara importeras i större kvantiteter och till anmärkningsvärt låga priser.

Även om denna typ av importövervakning skulle komma till användning

i enstaka fall blir den dock tyvärr tämligen illusorisk. Då ifrågavarande importhandel i betydande utsträckning äger rum på konsignationsbasis förekommer som regel endast en proformafaktura vid inköpstillfället. Det minst sagt mycket approximativa inköpspriset blir inte heller föremål för någon egentlig kontroll. Orsaken härtill är bl. a. att tullarna på trädgårdsområdet är viktullar och att det därför främst är kvantiteten som har intresse i tullhänseende. Av det sagda framgår, att om de redan nu approximativa inköspriserna i framtiden kommer att ligga förhållandevis högt vid importstillfället, så kommer det att bli mycket svårt för jordbruksnämnden att ens i enstaka fall upptäcka någon import »till anmärkningsvärt låga priser». I verkligheten kan dock sådan förekomma i stor utsträckning.

Om jordbruksnämnden — i enlighet med sina direktiv — »med uppmärksamhet skall följa importutvecklingen» synes därför enda möjligheten vara att importörerna av trädgårdsprodukter åläggas samma uppgiftsskyldighet vid införseln som gäller beträffande jordbruksreglerade varor. (SFS 1967: 524 § 8). Det är känt, att även jordbruksnämnden eftersträvat ett dylikt system men då den saknat författningsrättsliga möjligheter att infordra uppgifter har den sökt få till stånd en frivillig uppgiftslämning av importörerna. Något positivt resultat har dock inte uppnåtts. I detta läge anser vi det vara nödvändigt, att jordbruksnämnden ges författningsrättsliga möjligheter att snabbt införskaffa erforderliga och styrkta uppgifter om importutvecklingen. Enligt vår bestämda uppfattning bör nämligen inte jordbruksnämnden grunda sina ställningstaganden på underhandsinformerationer utan den bör kontinuerligt insamla uppgifter, så den får ett eget utredningsmaterial, på vilket den kan bilda sig en självständig uppfattning om den aktuella importsituationen.

Av skäl som vi tidigare anfört är det också angeläget, att den skyldighet, som av Kungl. Maj:t ålagts jordbruksnämnden, att med uppmärksamhet följa importutvecklingen av trädgårdsprodukter från öststaterna, utsträcker sig att omfatta importen överhuvudtaget. I annat fall kommer den svenska trädgårdsnäringen att utsättas för stora faror, när inom EEC och andra länder skyddssystem införes för den egna marknaden samtidigt som deras export av trädgårdsprodukter direkt eller indirekt kanaliseras till de mycket få länder, som saknar importregleringssystem. Mot denna bakgrund anser vi det skulle vara mycket anmärkningsvärt, om man från svensk sida inte ens skulle anse sig kunna lägga upp ett tillförlitligt system, som i beredskapssyfte speglar den aktuella importutvecklingen av trädgårdsprodukter.

Man bör även beakta, att en framtida anknytning till EEC gör det angeläget att man redan nu kontinuerligt följer utvecklingen på det internationella marknadsområdet och att man samtidigt inom Sverige utarbetar grunder för erforderliga stödköps- och referenspriser. I detta sammanhang vill vi erinra om, att enligt EEC:s marknadsregler föreligger möjligheter att i viss utsträckning anpassa stödköpspriserna till nationella förhållanden. Såväl stödköps- som referenspriserna förutsätter dock ett väl utbyggt marknadssystem. Utformningen av detta måste därför på ett tidigt skede noggrant penetreras.

Den höjda levnadsstandarden i vårt land och en ökad insikt om värdet av att konsumera mera trädgårdsprodukter har medfört en ökning av

såväl den inhemska produktionen som importen. Det är omöjligt att exakt ange hur stor den svenska trädgårdsproduktionen är, då vi tyvärr fortfarande saknar den kontinuerliga trädgårdsstatistik, som vårt förbund länge har efterlyst. Med utgångspunkt från produktionsundersökningar, som utförts av trädgårdsekonomiska byrån i Alnarp, har dock trädgårdsnäringsutredningen beräknat, att den yrkesmässiga trädgårdsodlingens årliga produktionsvärde uppgick till ca 375 miljoner kronor vid slutet av 1950-talet. Denna produktionsciffror torde idag vara väsentligt högre och anges i en OECD-översikt till 415 miljoner kronor för år 1963. Som jämförelse kan nämnas, att havsfiskets fångstvärde under 1963 var 210 miljoner kronor, således endast ungefär hälften av trädgårdsnäringsens produktionsvärde för samma år.

Helt motsatta proportioner råder dock mellan det antal tjänstemän, som statsmakterna tillsatt inom sina centrala nämnder och styrelser för dessa båda näringar. När det gäller fisket har man dels inrättat fiskeristyrelsen, som inrymmer flera byråer och dels har man i jordbruksnämnden en speciell fiskesektion. För trädgårdsnäringsens del finns inom lantbruksstyrelsens jordbruksbyrå en byrådirektör med assistent. (Den sistnämnda tjänsten dock f. n. vakant). På jordbruksnämnden finns icke någon speciell befattningshavare avdelad för trädgårdsfrågor utan uppkommande problem får där handläggas av varierande tjänstemän.

Att dessa personella resurser är otillräckliga för trädgårdsnäringsens vidkommande har vi redan tidigare konstaterat och flera gånger också påtalat, bl. a. i en skrivelse av den 20 september 1966, ställd till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet. Det har också under senare år visat sig, att jordbruksnämnden inte har tillräckliga personalresurser för att handlägga de statliga angelägenheterna på trädgårdsområdet. De utredningar, som under 1960-talet gjorts i flera omgångar i syfte att penetrera de problem, som kan uppstå vid en svensk anslutning till EEC, har till största delen utförts av trädgårdsnäringsutredningen. Denna utförde också det förberedande utredningsarbetet på trädgårdsområdet inför GATT-förhandlingarna. Då det varit nödvändigt att ha ett organ, som utfört bl. a. ovannämnda arbetsuppgifter, fick trädgårdsnäringsutredningen, som tillsattes år 1958, efter det att det egentliga utredningsarbetet avslutats, år 1966 tilläggsdirektiv om, att den skulle kvarstå för att utreda sådana frågor, som överlämnats av Kungl. Maj:t eller av chefen för jordbruksdepartementet. Även detta något säregna förhållande är en följd av, att den centrala administrationen på trädgårdsområdet är allt för underdimensionerad.

Riksförbundet Landsbygdens folk (4.3.1968)

Riksförbundet framhåller att organ, exempelvis inom EEC, med arbetsuppgifter som motsvarar jordbruksnämndens har ett vidare arbetsområde än denna och även ansvarar för trädgårdsnäringsens. För att också jordbruksnämnden skall kunna utföra en effektiv bevakning av trädgårdsområdet torde enligt förbundets mening personalförstärkningar vara erforderliga. Riksförbundet påpekar att tillgängliga uppgifter tyder på att det årliga värdet av trädgårdsnäringsens produktion uppgår till mellan 400—500 mil-

joner kronor. Som jämförelse tar förbundet den statliga administrationen på fiskets område, vars fångstvärde torde vara lägre. För fisket har statsmakterna dels inrättat fiskeristyrelsen, dels i jordbruksnämnden tillsatt särskilda tjänstemän för fiskenäringen medan samtidigt inom nämnden ingen personal är speciellt avdelad för trädgårdsärenden. Riksförbundet kan inte finna det motiverat med så stora skillnader i arbetsinsats från nämndens sida utan anser att trädgårdsnäringen i detta avseende bör behandlas som jämställd med fisket. Riksförbundet framhåller i sammanhanget att det inte är till fyllest att enbart följa utrikeshandeln med färska trädgårdsprodukter. Även en lågprisimport av djupfrysta eller konserverade trädgårdsprodukter kan allvarligt skada den svenska trädgårdsnäringen.

Riksförbundet anför vidare:

Den allt högre levnadsstandarden i förening med ökad propaganda för mer frukt och grönsaker i kosten har medfört att den svenska konsumtionen av trädgårdsprodukter under de senaste åren varit ständigt stigande. Detta har möjliggjort en ökning av såväl den inhemska produktionen som importen. Produktionen har därvid i allt större utsträckning kommit att bedrivas i fältmässig skala på mark som tidigare användes för konventionell jordbruksproduktion. Mycket tyder också på att trädgårdsgrödorna även i fortsättningen kommer att öka på de vanliga jordbruksgrödornas bekostnad. Att statsmakterna redan har uppmärksammat den alltmer flytande gränsen mellan jordbruks- och trädgårdsgrödor framgår bl. a. av att reglerna för statliga rationaliseringslån och bidrag fått likartad utformning för de två näringarna.

Då statens jordbruksnämnd i samband med frilistningen av vissa varor från de s. k. öststaterna i september 1965 fick i uppdrag att följa importutvecklingen från dessa, erhöll nämnden även bemyndigande att vidta de åtgärder som kunde anses påkallade för att den svenska trädgårdsnäringen inte skulle åsamkas väsentlig skada genom import från dessa länder.

Den första delen av arbetsuppgiften, den att följa importutvecklingen, har jordbruksnämnden i huvudsak sökt lösa genom att i efterhand sammanställa tillgänglig tullstatistik. Några frivilliga införseluppgifter från handeln har ej gått att erhålla och nämnden har därför träffat en temporär överenskommelse med generaltullstyrelsen om att dagligen kunna erhålla uppgifter över importen av vissa viktiga varor. Möjligheterna att på grundval av tullstatistik hinna ingripa i tid mot skadlig import måste dock betraktas som så ringa att arbetsmetoden inte kan anses vara tillfredsställande.

Erfarenheter från de senaste årens import av grönsaker och rotfrukter har visat att lågprisimport kan förekomma även från EFTA-länder. Så har t.ex. Danmark i skydd av ett importförbud kunnat hålla ett så högt pris inom landet på morötter att exporten kunnat ske till priser som knappast kan ha täckt produktionskostnaderna.

Den 1 juli 1968 väntas EEC:s regleringsmekanism träda helt i kraft även för trädgårdsprodukter. Det innebär bl. a., att om priserna på dessa produkter inom EEC sjunker under en viss nivå, kan en garantifond köpa upp

partier för att sedan t. ex. sälja dem till mycket låga priser till länder utom gemenskapen.

De nämnda förhållandena tyder på att det inte endast är importen från öststaterna som nämnden kan ha anledning att följa. Riksförbundet anser därför att nämndens bemyndigande för att bli ett effektivt skydd för den svenska trädgårdsnäringen bör utvidgas till att omfatta all import av trädgårdsprodukter oavsett ursprungsland.

När det gäller jordbruksprodukterna har slatsmakterna efter förhandlingar med jordbrukets företrädare fastställt de priser som bör skyddas och även de avvikelser från dessa som måste tolereras innan ingripande sker. Dylika priser och prisgränser finns inte vad beträffar trädgårdsprodukter. Det är därför för nämnden mycket svårt, för att inte säga omöjligt att på objektiva grunder kunna avgöra när ett ingripande är befogat. Dessutom är det inte heller helt klart i vilka former dessa ingripanden kan ske.

Nämnden bör därför bemyndigas att uppta överläggningar med representanter för producentorganisationerna om vid vilken prisnivå för olika produkter ingripanden skall kunna ske samt få direktiv om vilka former av ingripanden som i olika fall kan ifrågakomma.